

UNIVERSITI PUTRA MALAYSIA

***FAKTOR YANG MEMPENGARUHI INTEGRASI KEFAHAMAN BERAGAMA
DALAM AMALAN KAUNSELING PELBAGAI BUDAYA DI MALAYSIA***

MAZIDAH MOHD DAGANG

FPP 2013 9

**FAKTOR YANG MEMPENGARUHI INTEGRASI KEFAHAMAN BERAGAMA
DALAM AMALAN KAUNSELING PELBAGAI BUDAYA DI MALAYSIA**

Oleh

MAZIDAH MOHD DAGANG

**Tesis Yang Dikemukakan Kepada Sekolah Pengajian Siswazah, Universiti
Putra Malaysia, Sebagai Memenuhi Keperluan Untuk Ijazah Doktor Falsafah**

Februari 2013

Abstrak tesis yang dikemukakan kepada Senat Universiti Putra Malaysia sebagai memenuhi sebahagian keperluan untuk ijazah Doktor Falsafah

**FAKTOR YANG MEMPENGARUHI INTEGRASI KEFAHAMAN BERAGAMA
DALAM AMALAN KAUNSELING PELBAGAI BUDAYA DI MALAYSIA**

Oleh

MAZIDAH BINTI MOHD DAGANG

Februari 2013

Pengerusi : Profesor Madya Rusnani Abdul Kadir

Fakulti : Pengajian Pendidikan

Agama dan spiritual adalah domain penting dalam mewujudkan pendekatan yang menyeluruh dan holistik dalam perkhidmatan kaunseling. *Association of Spiritual and Religious Values in Counseling* telah mengemukakan sembilan kompetensi spiritual sebagai asas kaunselor mengintegrasikan kefahaman beragama dalam amalan kaunseling. Kepentingan agama dalam mempengaruhi kehidupan individu perlu dilihat sama seperti kepentingan pelbagai budaya dalam mempengaruhi keseluruhan aspek kehidupan manusia. Oleh itu kaunselor perlu mengambil kira aspek agama sebagai salah satu komponen yang dinilai secara bersama dengan aspek pelbagai budaya yang lain dalam proses kaunseling. Sehubungan dengan itu agama perlu diintegrasikan dalam proses kaunseling untuk membantu klien ke arah perkembangan hidup yang lebih positif dan bermakna.

Oleh yang demikian, objektif kajian ini adalah untuk mengenal pasti Integrasi Kefahaman Beragama (IKbA), Kompetensi Kaunseling Pelbagai Budaya (KKPB), Kesejahteraan Spiritual (KS), Komitmen terhadap Aktiviti Keagamaan (KtAK) dan Kompetensi Spiritual dalam Amalan Kaunseling (KSdAK) dalam kalangan kaunselor berdaftar di Malaysia. Kajian ini juga bertujuan untuk mengenal pasti hubungan antara pemboleh ubah – pemboleh ubah yang dikaji iaitu antara KKPB, KtAK, KS dan KSdAK dengan IKbA, di samping mengenal pasti pemboleh ubah peramal IKbA.

Kaedah kajian *ex-post facto* jenis korelasi digunakan. Kajian ini melibatkan 240 orang kaunselor berdaftar di seluruh Malaysia. Soal selidik IKbA, KKPB, KS, KtAK dan KSdAK telah digunakan dalam kajian ini. Set soal selidik tersebut dihantar secara pos kepada sampel terpilih. Analisis deskriptif (peratus, min dan sisihan piawai) dan inferensi (Korelasi Pearson, dan analisis regresi pelbagai) digunakan untuk menganalisis data yang diperoleh. Dapatkan kajian menunjukkan IKbA, KKPB, KS dan KSdAK dalam kalangan kaunselor adalah sederhana, manakala KtAK adalah tinggi. Terdapat hubungan yang signifikan antara IKbA dengan KKPB, KtAK, KS dan KSdAK. KSdAK dan KtAK merupakan pemboleh ubah peramal utama bagi IKbA.

Berdasarkan dapatan kajian yang diperoleh, antara cadangan yang dikemukakan adalah latihan yang standard dan pendedahan berterusan mengenai pengintegrasian kefahaman beragama dalam amalan kaunseling perlu

diwujudkan untuk meningkatkan tahap kompetensi spiritual dan agama dalam kalangan kaunselor berdaftar di Malaysia.

© COPYRIGHT UPM

Abstract of thesis presented to the Senate of Universiti Putra Malaysia in fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy

FACTORS INFLUENCING RELIGIOUS INTEGRATION IN MULTICULTURAL COUNSELING PRACTICE

By

MAZIDAH MOHD DAGANG

February 2013

Chairman : Associate Professor Rusnani Abdul Kadir, PhD

Faculty : Educational Studies

Religion and spirituality are crucial in order to establish comprehensive and holistic approach in counseling. The Association of Spiritual and Religious Values in Counseling has suggested nine spiritual competencies to be considered by the counselors. Religion is an important factor influencing culture development of an individual and society. Therefore, religion should be integrated in counseling process in order to help clients progress toward positive and meaningful life.

Accordingly, the objective of this study was to identify the level of religious integration in counseling process (IKbA), multicultural counseling competencies (KKPB), spiritual well-being (KS), commitment to religious activities (KtAK) and spiritual competency in counseling practice (KSdAK) among registered counselors in Malaysia. This study also aimed to identify the relationship

between the variables, as well as to identify predictor variables of religious integration in counseling process.

The research design for this study is ex-post facto correlation. The study involved 240 registered counselors throughout Malaysia. A set of questionnaire consisting of IKbA, KKPb, KS, KtAK and KSdAK was sent by post to selected samples. Descriptive analysis (percentage, mean and standard deviation) and inferential (Pearson correlation, and regression analysis) were used to analyze the data. The results showed that IKbA, KKPb, KS and KSdAK among counselors are moderate, while the KtAK is high. There was a significant relationship between IKbA with KKPb, KtAK, KS and KSdAK. While KSdAK and KtAK are the main predictor variables for IKbA.

According to the findings, it is recommended that a standard training related to religious approach in counseling and constant exposure to the religious integration in counseling practices be established to enhance the spiritual and religious competencies among registered counselors in Malaysia.

PENGHARGAAN

Syukur Alhamdulillah, segala pujian kepada Allah s.w.t dan selawat ke atas junjungan Nabi Muhammad s.a.w kerana dengan berkat dan rahmat-Nya penulisan tesis ini berjaya disempurnakan. Saya berasa syukur ke hadrat Allah s.w.t kerana diberi kekuatan, semangat dan kesabaran untuk saya menyiapkan tesis ini.

Pertamanya, ucapan terima kasih ditujukan kepada Kementerian Pengajian Tinggi kerana menghadiahkan biasiswa untuk saya melanjutkan pelajaran. Rakaman penghargaan dan terima kasih yang tidak terhingga juga ditujukan kepada Jawatankuasa Penyeliaan Tesis iaitu Profesor Madya Dr. Rusnani Abdul Kadir selaku pengerusi jawatankuasa, Profesor Madya Dr. Sidek Mohd Noah dan Dr. Maznah Baba selaku ahli jawatankuasa. Segala pandangan, nasihat dan kritikan yang diberi sepanjang tempoh penyeliaan tesis ini amat dihargai dan disanjung tinggi. Hanya Allah yang dapat membalas jasa kalian.

Penghargaan dan terima kasih juga ditujukan kepada Dr. Abdul Latif Abdul Razak, Encik Peter Wong Sin On, Encik Mahadi bin Ali, Dr. Abdul Hanid bin Halit, Cik Suriani Sidek, dan Puan Haslinda Hassan atas kesudian menolong menyemak dan mengesahkan instrumen kajian serta banyak memberi pandangan yang bernas dalam menjayakan tesis ini. Selain itu, terima kasih juga

kepada Prof. Madya Dr. Rohana Mansor, Encik Baharuddin Ismail, Cik Nadia Nawi, Puan Halimatun Saadiah Abd Rahman, Puan Nashirah binti Hussein dan Puan Saadah binti Yaacob, yang telah sudi membantu menjalankan proses terjemahan instrumen kajian. Pertolongan yang dihulurkan tidak akan saya lupakan.

Penghargaan juga ditujukan kepada rakan-rakan seperjuangan yang saling berbahagi rasa suka dan duka sepanjang perjalanan meraih Ph.D. Sesungguhnya perjalanan ini menuntut kita semua mempelajari erti kesabaran dan persahabatan. Hanya Allah S.W.T yang mampu membalas jasa, pengorbanan, pengertian dan doa individu-individu yang hadir dalam kehidupan penulis. Tidak lupa buat Lembaga kaunselor yang telah memberikan kerjasama untuk saya memperolehi senarai nama kaunselor berdaftar di Malaysia serta semua kaunselor yang sudi menjadi responden dalam kajian ini.

Seterusnya ucapan terima kasih yang tidak terhingga istimewa buat suami tercinta iaitu Ahmad Razman Abd Rashid yang sentiasa memberi motivasi, dorongan dan memahami kesibukan saya dalam menyiapkan tesis ini. Tidak dilupakan juga kepada anak-anak tersayang, Maizatul Syahira dan Maizatul Syafina serta ahli keluarga yang lain yang sentiasa memberi dorongan, motivasi dan doa. Dan tidak lupa sama sekali, khusus buat arwah Ummi, Allahyarhamah Meriam binti Awang, ibu saya yang telah kembali ke Rahmatullah di saat-saat akhir saya dalam proses menyiapkan tesis ini. Kata-kata perangsang dan nasihat

arwah Ummi akan sentiasa terpahat di ingatan. Semoga roh arwah Ummi, bapa dan bapa mertua yang sentiasa menyokong usaha saya ditempatkan dalam kalangan hamba-Nya yang beriman. Semoga Allah SWT memberikan taufik dan hidayah-Nya kepada kita semua. Amin.

Saya mengesahkan bahawa satu Jawatankuasa Peperiksaan Tesis telah berjumpa pada 28 Februari 2013 untuk menjalankan peperiksaan akhir bagi Mazidah binti Mohd Dagang untuk menilai tesis beliau yang bertajuk “**Faktor yang Mempengaruhi Integrasi Kefahaman Beragama dalam Amalan Kaunseling Pelbagai Budaya di Malaysia**” mengikut Akta Universiti dan Kolej Universiti 1971 dan Perlembagaan Universiti Putra Malaysia [P.U (A) 106] 15 Mac 1988. Jawatankuasa tersebut telah memperakukan bahawa calon ini layak dianugerahi ijazah Doktor Falsafah.

Ahli Jawatan Kuasa Peperiksaan Tesis adalah seperti berikut:

Azizan Asmuni, Ph.D
Profesor Madya
Fakulti Pengajian Pendidikan
Universiti Putra Malaysia
(Pengerusi)

Siti Aishah Hassan, Ph.D
Profesor Madya
Fakulti Pengajian Pendidikan
Universiti Putra Malaysia
(Pemeriksa Dalam)

Wan Marzuki Wan Jaafar, Ph.D
Fakulti Pengajian Pendidikan
Universiti Putra Malaysia
(Pemeriksa Dalam)

Rohany Nasir, Ph.D
Profesor
Fakulti Pendidikan
Universiti Kebangsaan Malaysia
Malaysia
(Pemeriksa Luar)

NORITAH OMAR, Ph.D
Profesor dan Timbalan Dekan
Sekolah Pengajian Siswazah
Universiti Putra Malaysia

Tarikh:

Tesis ini telah dikemukakan kepada Senat Universiti Putra Malaysia dan telah diterima sebagai memenuhi syarat kepada keperluan untuk ijazah Doktor Falsafah. Ahli Jawatankuasa Penyeliaan adalah seperti berikut:

Rusnani Abdul Kadir, PhD

Profesor Madya
Fakulti Pengajian Pendidikan
Universiti Putra Malaysia
(Pengerusi)

Sidek Mohd Noah, PhD

Profesor Madya
Fakulti Pengajian Pendidikan
Universiti Putra Malaysia
(Ahli)

Maznah Baba, PhD

Pensyarah
Fakulti Pengajian Pendidikan
Universiti Putra Malaysia
(Ahli)

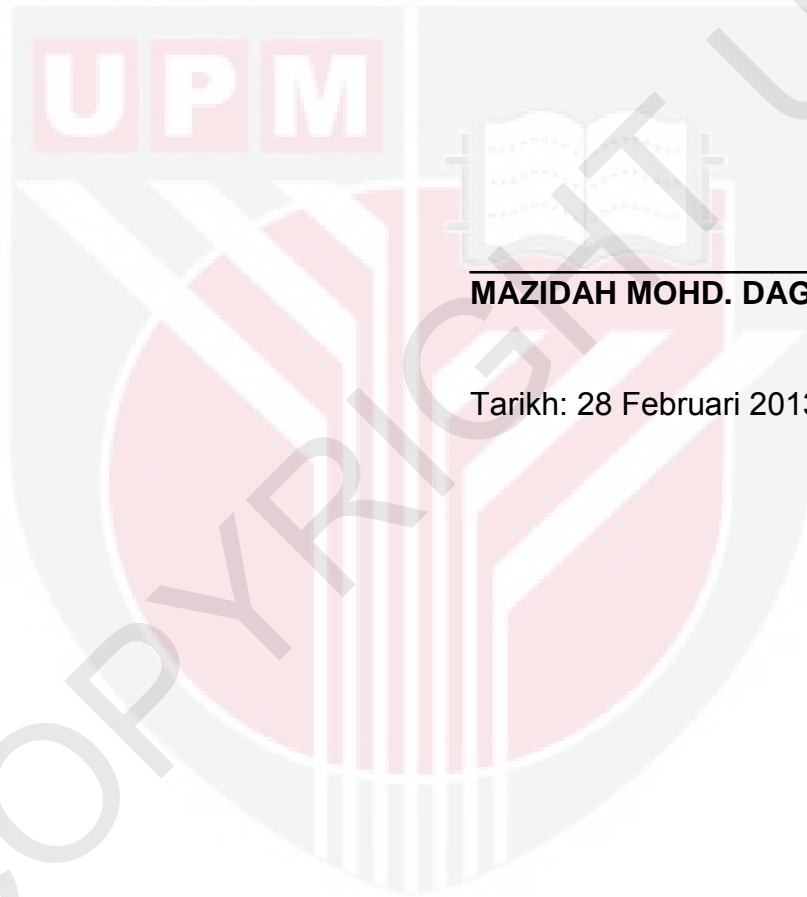
BUJANG BIN KIM HUAT, PhD

Profesor dan Dekan
Sekolah Pengajian Siswazah
Universiti Putra Malaysia

Tarikh:

PERAKUAN

Saya memperakui bahawa tesis ini adalah hasil kerja saya yang asli melainkan petikan dan sedutan yang tiap-tiap satunya telah dijelaskan sumbernya. Saya juga memperakui bahawa tesis ini tidak pernah dimajukan sebelum ini, dan tidak dimajukan serentak dengan ini, untuk ijazah lain sama ada di Universiti Putra Malaysia atau di institusi lain.

MAZIDAH MOHD. DAGANG

Tarikh: 28 Februari 2013

ISI KANDUNGAN

	Halaman
ABSTRAK	ii
ABSTRACT	v
PENGHARGAAN	vii
PENGESAHAN	x
PERAKUAN	xiii
SENARAI JADUAL	xvii
SENARAI RAJAH	xix
SENARAI SINGKATAN	xx

BAB

1	PENDAHULUAN	
1.1	Pengenalan	1
1.2	Latar belakang Kajian	1
1.3	Kepentingan Agama dan Spiritual dalam Amalan Kaunseling	8
1.4	Permasalahan Kajian	13
1.5	Objektif Kajian	16
1.6	Persoalan Kajian	16
1.7	Hipotesis Kajian	17
1.8	Kepentingan Kajian	18
1.9	Limitasi Kajian	22
1.10	Definisi Operasi	24
1.10.1	Integrasi Kefahaman Beragama	24
1.10.2	Kompetensi Spiritual dalam Amalan Kaunseling	27
1.10.3	Kaunselor Berdaftar	28
1.10.4	Kelulusan Akademik	29
1.10.5	Kesejahteraan Spiritual	30
1.10.6	Komitmen Terhadap Aktiviti Keagamaan	31
1.10.7	Kompetensi Kaunseling Pebagai Budaya	32
1.11	Rumusan	33
2	SOROTAN LITERATUR	
2.1	Pengenalan	34
2.2	Integrasi Kefahaman Beragama dalam Amalan Kauseling	35
2.3	Kompetensi Spiritual dan Agama dalam Kaunseling	51
2.4	Kesejahteraan Spiritual	58
2.5	Komitmen Terhadap Aktiviti Keagamaan	62
2.6	Kompetensi Kaunseling Pelbagai Budaya	65
2.7	Realiti Kepelebagaian Budaya dan Agama di Malaysia	80

2.7.1	Melayu dan Islam	82
2.7.2	Cina dan Buddha	84
2.7.3	India dan Hindu	87
2.8	Hubungan antara KKPB dan KSdAK	90
2.9	Teori dan Model Kajian	92
2.9.1	Teori Kaunseling Pelbagai Budaya	93
2.9.2	Teori Psikoterapi Keagamaan	97
2.9.3	Model Kompetensi Pembelajaran Pelbagai Budaya	104
2.10	Kerangka Teori Kajian	107
2.11	Kerangka Konseptual Kajian	109
2.12	Rumusan	110
3	METODOLOGI KAJIAN	
3.1	Pengenalan	112
3.2	Reka Bentuk Kajian	112
3.3	Tempat Kajian	115
3.4	Subjek Kajian	115
3.4.1	Populasi Kajian	115
3.4.2	Sampel Kajian	116
3.4.3	Kaedah Persampelan	124
3.5	Instrumen Kajian	125
3.5.1	Bahagian A: IKbA	127
3.5.2	Bahagian B: KKPB	133
3.5.3	Bahagian C: KtAK	134
3.5.4	Bahagian D: KS	135
3.5.5	Bahagian E: KSdAK	137
3.5.6	Bahagian F: Demografi Responden	137
3.6	Prosedur Kajian	139
3.6.1	Kajian Rintis	139
3.6.2	Kajian Sebenar	140
3.7	Kesahan Soal Selidik	141
3.7.1	Kesahan Muka	144
3.7.2	Kesahan Kandungan Penilaian Pakar	145
3.7.3	Kesahan Konstruk IKbA menggunakan Model Pengukuran RASCH	151
3.7.4	Kesahan Konstruk IKbA menggunakan Analisis Faktor	160
3.8	Kebolehpercayaan Soal Selidik	163
3.8.1	Kebolehpercayaan Alpha Cronbach	165
3.8.2	Kebolehpercayaan IKbA Model Pengukuran RASCH	167
3.9	Analisis Data	169
3.9.1	Analisis Deskriptif	170
3.9.2	Analisis Inferensi	172

3.10	Analisis Penerokaan Data (APD)	174
3.10.1	Andaian Analisis Korelasi dan Regresi Pelbagai	175
3.10.2	Nilai Pencilan	175
3.10.3	Kenormalan Data	178
3.10.4	Responden yang Tidak Memberi Maklum Balas	183
3.11	Pengujian Hipotesis	185
3.12	Rumusan	186
4	DAPATAN KAJIAN	
4.1	Pengenalan	188
4.2	Analisis Deskriptif	188
4.2.1	Demografi Responden	189
4.2.2	IKbA	192
4.2.3	KKPB	196
4.2.4	KtAK	198
4.2.5	KS	199
4.2.6	KSdAK	201
4.3	Analisis Inferensi	202
4.3.1	Hubungan antara IKbA dengan KKPB, KS, KtAK dan KSdAK	203
4.3.2	Faktor-faktor Peramal yang Mempengaruhi IKbA	207
4.4	Rumusan	210
5	RUMUSAN, PERBINCANGAN, IMPLIKASI DAN CADANGAN KAJIAN	
5.1	Pengenalan	211
5.2	Rumusan dan Perbincangan Dapatan Utama Kajian	211
5.2.1	Integrasi Kefahaman Beragama	214
5.2.2	Kompetensi Kaunseling Pelbagai Budaya	222
5.2.3	Kesejahteraan Spiritual	225
5.2.4	Komitmen terhadap Aktiviti Keagamaan	227
5.2.5	Kompetensi Spiritual dalam Amalan Kaunseling	229
5.2.6	Hubungan antara IKbA dengan KKPB, KtAK, KS dan KSdAK	231
5.2.7	Pemboleh Ubah Peramal IKbA	233
5.3	Kesimpulan	235
5.4	Implikasi Kajian	240
5.4.1	Implikasi Teori	240
5.4.2	Implikasi Praktikal	241
5.5	Cadangan	247
5.6	Cadangan Kajian Lanjutan	249
5.7	Penutup	251

RUJUKAN	253
LAMPIRAN	279
BIODATA PELAJAR	337
SENARAI PENERBITAN	338

